

กรณีสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) เสนอให้ข้าราชการครูตลอดจนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการต้องรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ที่ตกต่ำของนักเรียนและขอให้ยุบ สมศ. เนื่องจากผลการประเมินไม่ได้สะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของสถานศึกษา (หนังสือพิมพ์ มติชน 21 กุมภาพันธ์ 2555) นับเป็นข่าวที่ผมอ่านแล้วตกใจ

ถ้าเป็นนักวิชาการบุคคลทั่วไป พูดว่ายุบ สมศ. คงไม่คิดอะไรมาก แต่ในกรณี TDRI ซึ่งนับเป็นองค์กรมูลนิธิเอกชน ไม่แสวงผลกำไร ดำเนินวิจัยนโยบายหลากหลายด้าน เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ออกมาแสดงผลการประเมินดังกล่าว นับเป็นสัญญาณเตือนที่สำคัญต่อคณะกรรมการบริหารของ

แนวคิดทางการศึกษาจากทีดีอาร์ไอถึงสมศ.

สมศ. เพื่อนำมาทบทวนนโยบายต่างๆ ของการดำเนินงานในการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อไป

ผมสนใจว่าแนวคิดการศึกษาของ TDRI ว่าเป็นอย่างไร จึงเข้าไปค้นหาข้อมูล มีข้อมูลน่าสนใจหลายเรื่อง หลายประเด็น ข้อมูลจากการสัมมนาวิชาการประจำปี 2554 “ยกเครื่องการศึกษา : สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง” ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวในรายละเอียดสามารถเข้าอ่านได้จากเว็บไซต์ ซึ่งมีเอกสารจากการบรรยายระดับปรมาจารย์หลายท่าน เช่น ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ดร.อัมมาร สยามวาลา รศ.ดร.วรการณีสามโกเศศ เป็นต้น

แต่ประเด็นที่สนใจเป็นพิเศษคือคำว่า ปัญหาการขาด “ความรับผิดชอบ” (Accountability) ของระบบการศึกษาตลอดทุกชั้นตอน ซึ่งเป็นประโยคที่ทำให้เห็นภาพถึงปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาไม่สำเร็จ ซึ่งกรอบแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบที่โยงมาจากนโยบายของรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน ตลอดจนถึงผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงสมมติฐานของคุณภาพการศึกษาที่ไม่ดี น่าจะเป็นผลมาจากประสิทธิภาพและศักยภาพในการจัดการศึกษา

ขออีกข้อที่ว่า กลับมาที่นโยบายรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการที่ทำให้คุณภาพการศึกษามีปัญหา ในขณะที่ตัวเลขในเชิงงบประมาณชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ในระยะเวลา

10 ปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นจาก 4% ของ GDP เป็น 20% ของ GDP ในปัจจุบันไม่น้อยกว่าประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ในขณะที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยเรียนมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งทั้งหมดเป็นความรับผิดชอบ ต่อนโยบายการกำกับนโยบายและปฏิบัติทุกระดับของการจัดการศึกษา ที่ต้องนำมาทบทวนแผนและนโยบายอย่างเร่งด่วนต่อไป

ผมขอแสดงความคิดเห็นอีกครั้งต่อการประเมินภายนอก รอบ 3 ระดับอุดมศึกษา ซึ่งเคยได้เขียนข้อคิดประเมิน สมศ. รอบ 3 กับบททบทวนตัวบ่งชี้ (มติชน 4 กันยายน 2554) ประเด็นใหญ่ที่ผมขอสรุปอีกครั้ง คือ การยกเลิกนโยบายเลือกกลุ่มสถาบันทำให้การประเมินที่ใช้มาตรฐานเดียวกันหมดทุกมหาวิทยาลัยไม่สมารถสะท้อนภาพที่แท้จริงได้ และประเด็นการที่เกณฑ์ของ สมศ. ตัวบ่งชี้ต่างๆ ทำให้การปรับตัวของสถาบันในการกำหนดแผนประจำปีของสถาบันไม่สามารถทำได้ และไม่สามารถทำย้อนหลังได้ ซึ่งมีประเด็นปลีกย่อยอื่นๆ อีกมากมายทั้งปัญหาการขาดความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมินบางท่านพอสมควร

ดังนั้น ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารของ สมศ. มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ขอให้ทุกท่านรับฟังข้อคิดเห็น เสนอแนะ และไม่ควรรำคาญที่ระดับนานาชาติ (World Class) มาใช้กับมหาวิทยาลัยขนาดเล็กหรือมหาวิทยาลัยเกิดใหม่ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ แต่โดยส่วนตัวเห็นว่า สมศ. ยังมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย และเห็นควรปรับ

เปลี่ยน (Change) ปรัชญา นโยบาย และแนวทางการบริหารจัดการให้เป็นมืออาชีพกว่าปัจจุบัน

อีกประเด็นหนึ่งผมขอเสนอและสนับสนุนแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่นำแนวคิดของ TQA หรือ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (EdPEX) ซึ่งแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในมาตรฐานระดับนานาชาตินั้น ได้แสดงให้เห็นถึงข้อดีของการนำเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ มาใช้ในทางการศึกษาอย่างแท้จริง สมศ. ควรวางแผนร่วมกับ สกอ. ในเรื่องดังกล่าวเพื่อพัฒนาแนวทางในการสนับสนุนมหาวิทยาลัยของไทยได้พัฒนาตามเกณฑ์ เพราะมีหลายประเด็นในการต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาสถาบัน เช่น การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของทั้งระบบอุดมศึกษา ที่นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ (Benchmark) ระหว่างสถาบัน ซึ่งนับเป็นหัวใจในการพัฒนาคุณภาพองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

สุดท้ายขอเป็นกำลังใจให้กับ ท่าน ผอ.สมศ. และคณะกรรมการบริหาร สมศ. ได้ช่วยส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการศึกษาไทยในแนวทางที่สร้างสรรค์ต่อไป

วิวัฒน์ ดิษยะคริน สัตยารักษ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่